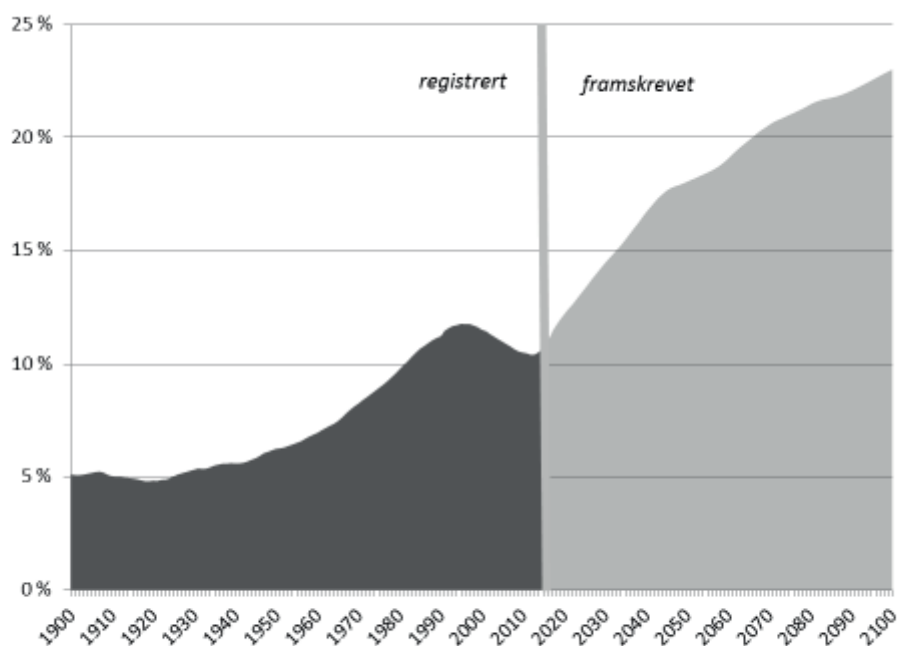

Oppgave 1 (teller ca. 20%)

I artikkelen «Aldring i Norge» i tidsskriftet Sosiologi i dag nr. 3 fra 2015 (som ikke er en pensumartikkel) presenteres følgende figur.

Figur 7: Andel personer i alderen 70 år og eldre, i prosent av hele befolkningen. Registrert 1900-2015, framskrevet (i hovedalternativet) 2015-2100

Forklar kort hvorfor det har vært en nedgang i andel eldre fra før år 2000 og fram til for noen år siden.

<<Viktigst: små mellomkrigskull begynte å fylle 70 på denne tiden. Mindre viktig, men medvirkende årsak: Høy innvandring og forholdsvis høy fruktbarhet gjør at befolkningen ellers vokser raskt.>>

Oppgave 2 (teller ca. 30%)

2a. Hvilke muligheter finnes det i det nye pensjonssystemet for å kombinere pensjonsuttak med arbeidsinntekt?

<< En kan ta ut folketrygd fra og med alder 62, under forutsetning av å ha opptjent rettigheter minst tilsvarende minstepensjon. Kan kombineres uavkortet med arbeidsinntekt. Kan ta ut mellom 20% og 100% pensjon.>>

I pensumartikkelen «I pose og sekk? Hvorfor har så mange valgt å kombinere arbeid og pensjon?» diskuterer forfatterne Dahl og Galaasen hvem som har valgt å ta ut pensjon etter innføring av

fleksibel alderspensjon i 2011, samtidig som de fortsetter i arbeid. I artikkelen analyserer de data fra 3370 personer som var i jobb. De presenterer følgende tabell for sannsynligheten for å ha tatt ut alderspensjon.

Tabell 1. Resultater fra logistisk regresjon. Forskjeller i sannsynlighet for å ha tatt ut alderspensjon etter utvalgte kjennetegn, sammenliknet med referanseperson. Prosentpoeng.

Kjennetegn	Forskjell i uttakssannsynlighet
Alder 62 år	-6
Andre aldre	0
Kvinne	-9
Kort universitetsutdanning	-10
Lang universitetsutdanning	-21
Ett barn	14
Inntekt 2010	0
Gjeld mellom 200 000 og 600 000 kroner	13
Gjeld over 600 000 kroner	14
Betalte formuesskatt	0
Vurdering av egen helse som dårlig	-12
Øvrige kategorier egenvurdert helse	0
Vurderer egen levealder som kortere enn snittet	7
Vurderer egen levealder som vesentlig kortere enn snittet	15
Øvrige kategorier egenvurdert levealder	0
Jobber i privat sektor med rett til AFP	5
Jobber i offentlig sektor	-10
Yrkesgrupper	0
Næringsgrupper	0
Under 30 års pensjonsopptjening i folketrygden	-13
Over 40 års pensjonsopptjening i folketrygden	5

Referansepersonen = Mann 64 år, videregående utdanning, ingen barn, gift, ingen gjeld, middels høy inntekt i 2010, betaler ikke formuesskatt, vurderer egen helse som middels, vurderer egen levealder som middels, jobber i privat sektor uten rett til AFP, innen transport og lagring, har høyskoleyrke og mellom 30 og 39 års pensjonsopptjening i folketrygden. **Referansepersonen har 41 % sannsynlighet for å ha tatt ut alderspensjon.**

Kilde: NAV

2b. Hvordan tolker du funnet at «Lang universitetsutdanning» har en estimert effekt lik -21%poeng?

<< Sammenliknet med en person som har maks. videregående utdanning, har en person med lang universitetsutdanning en sannsynlighet for å ta ut alderspensjon som er 21 %p lavere, isolert sett (alt annet likt). >>

2c. Referansepersonen har en sannsynlighet for å ha tatt ut alderspensjon som er lik 41 %. Betrakt nå en person som har de samme kjennetegn som referansepersonen, bortsett fra at han har en gjeld på 850 000 kr. og at han vurderer selv å ha dårlig helse og en vesentlig kortere levealder enn snittet. Gi et anslag på sannsynligheten for at vedkommende har tatt ut pensjon.

<< 41 + 14 -12 + 15 = 58%>>

Basert på resultatene i denne tabellen, kan en predikere at den maksimale sannsynligheten for å ha tatt ut alderspensjon er lik 94 %. Denne sannsynligheten gjelder en person med helt forskjellig e kjennetegn enn referansepersonen.

2d. Hvordan vurderer en person med sannsynlighet lik 94 % sin egen levealder – middels, kortere enn snittet, eller vesentlig kortere enn snittet? Begrunn ditt svar.

<<94% er summen av 41% (ref.) og 14 (ett barn) + 14 (>600 000 gjeld) + 15 (vesentlig kortere levealder) + 5 (privat sektor med AFP) + 5 (>40 års pensjonsopptjening). >>

Oppgave 3 (teller ca. 10%)

Offentlige helseutgifter pr. pasient øker med økende alder. I mange land, inkl. Norge, finner vi i tillegg at helseutgifter til en pasient er konsentrert rundt slutten av livet. For eksempel, Perspektivmeldingen 2013 nevner at helse- og omsorgskostnader er særlig store i individets siste leveår.

Diskuter kort hva vi kan forvente angående utvikling i offentlige helseutgifter i framtiden.

<<Alt annet likt ville aldersprofilen ha gitt sterkt økende utgifter i framtiden. Økningen dempes fordi en del av utgiftene «utsettes» til tidspunkt for død.»

Oppgave 4 (teller ca. 40%)

Hvordan påvirker familiepolitikken fruktbarheten i Norge? Trekk inn det du vet fra pensumlitteraturen om effekten av kontantstøtte, barnehagedekning, og foreldrepermisjon.

<<Her kan de skrive mye. I hvert fall må de nevne: effektene er små, stort sett positive, ofte tempo, heller enn kvantum, forskjellig for forskjellig paritet. De som nevner endogenitetsproblem og som tar utgangspunkt i rasjonell beslutningsteori får pluss.>>

